

NORGES HØYESTERETT

Den 1. september 2015 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Endresen, Bårdsen og Ringnes i

HR-2015-01788-U, (sak nr. 2015/1349), straffesak, anke over dom:

A (advokat Trygve Staff)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

avsagt slik

D O M :

- (1) Saken gjelder anke over rettsanvendelsen og straffutmålingen ved dom for overtredelse av straffeloven § 233, jf. § 49 om forsøk på drap, og om det foreligger straffriende tilbaketreden fra forsøk, jf. straffeloven § 50.
- (2) Oslo statsadvokatembeter tok den 23. oktober 2014 ut tiltale mot A for følgende forhold:

"Tirsdag 11. februar 2014 ca kl. 02.20 i ---gata 0 i Oslo, stakk han B i magen med en kniv. Stikket trengte igjennom Bs ytterjakke, skjorte og singlet, og deretter minst 6-8 cm inn i hans buk, hvor det skadet den høyre ytre bekkenpulsåren og perforerte tykktarmen på tre steder. Skadene var livstruende og ville meget raskt ha medført døden om ikke B hadde kommet under adekvat medisinsk behandling."
- (3) A gjorde for tingretten gjeldende at han ikke kunne domfelles for forsøk på drap, under henvisning til at han sørget for at politiet ble tilkalt, slik at B kom under medisinsk behandling og berget livet. Oslo tingrett kom imidlertid til at det ikke forelå tilbaketreden fra forsøk, og avsa 4. februar 2015 dom med følgende domsslutning:

"1. A, født ---1980, dømmes for overtredelse av straffeloven § 233 første ledd, jf. § 49, sammenholdt med straffeloven § 61 og § 64, til en straff av fengsel i 5 - fem - år og 9 - ni - måneder. Straffen er en fellesstraff med Oslo tingretts dom av 22. mai 2014. I straffen fragår 360 - trehundreogseksti - dager for utholdt frihetsberøvelse i anledning saken."

2. **A dømmes til innen 2 - to - uker fra dommens forkynnelse å betale kr 125.000,- - etthundreogtjuefemtusen - i oppreisning til B, ---gaten 0, 0000 Oslo."**

- (4) A anket dommen til Borgarting lagmannsrett og gjorde gjeldende feil i bevisvurderingen under skyldspørsmålet. Det ble også krevd ny behandling av det sivile krav. A fastholdt for lagmannsretten at det forelå straffriende tilbaketreden fra drapsforsøk, jf. straffeloven § 50.
- (5) Lagmannsretten var ved ankeforhandlingen satt med lagrette i medhold av straffeprosessloven § 352. Lagretten ble stilt følgende spørsmål:

"Er tiltalte A skyldig i å ha forsøkt å forvolde en annens død?"

Grunnlag er følgende forhold:

Tirsdag 11. februar 2014 ca kl. 02.20 i ---gata 0 i Oslo, forsøkte han å drepe B ved å stikke ham i magen med en kniv eller lignende redskap."

- (6) Rettsbelæringen lagretten fikk er ikke protokollert eller dokumentert på annen måte.
- (7) Lagretten svarte ja. Kjennelsen ble lagt til grunn for lagmannsrettens dom 18. juni 2015, som hadde følgende domsslutning:

"1. A, født ---1980, dømmes for overtredelse av straffeloven § 233 første ledd, jf. § 49, sammenholdt med straffelovens § 61 og 64, til en straff av fengsel i 5 - fem - år. Straffen er en fellesstraff med Oslo tingretts dom av 22. mai 2014. I straffen fragår 494 dager i utholdt varetekt.

2. A, født ---1980, dømmes til innen to uker fra dommens forkynnelse å betale 2 600 - totusensekshundre - kroner i erstatning til B for ødelagte klær.

3. A, født ---1980, dømmes til innen to uker fra dommens forkynnelse å betale 125 000 - etthundreogtjuefemtusen - kroner i oppreisning til B.

4. Sakskostnader ilegges ikke."

- (8) I domsgrunnene under straffutmålingen har lagmannsretten beskrevet faktum på følgende måte:

"A er svensk statsborger, med bakgrunn fra Somalia. Natt til tirsdag 11. februar 2014 hadde han besøk av to kamerater, C og B, i sin leilighet i ---gata 0 i Oslo. Alle tre hadde drukket betydelige mengder alkohol. I tillegg var det tygget khat. C og B røykte hasj, mens A ønsket å få tak i kokain.

Lagmannsretten legger til grunn at A var hissig og sint, og at han kom i krangel med B blant annet fordi han ikke hadde med kokain da han kom til leiligheten. Herunder kastet A en pc i gulvet, han knuste glass på kjøkkenet, og han feide ned en beholder med bestikk. Mens han var på kjøkkenet, grep han også en kniv fra kjøkkenbenken og truet B med den. I den påfølgende krangelen ble B stukket i magen på høyre side. Bekkenpulsåren ble truffet, noe som medførte store blødninger. I tillegg ble B påført rifter i øvre del av tykktarmen.

Lagmannsretten finner det bevist ut over enhver rimelig tvil at knivstikket var en villet handling fra As side, og at han da han stakk anså det som overveiende sannsynlig at knivstikket ville medføre døden for B. Det vises i den forbindelse til at knivstikket hadde tilstrekkelig kraft til å gå gjennom en foret ytterjakke og to lag til med klær, for deretter å trenge 6 - 8 cm inn i buken. Videre vises det til at dette er et sårbart sted på kroppen, med vitale organer og store blodårer. A var sterkt beruset på gjerningstidspunktet. Blodprøve tatt to timer etterpå viste en promille på 1,64. Dette får imidlertid ingen betydning for bedømmelsen av om handlingen var forsettlig, jf. straffeloven § 40 første ledd annet punktum.

Umiddelbart etter knivstikket ringte A selv til politiets nødtelefon (112) for å få hjelp. Samtidig ble C instruert om å ringe ambulanse (113). Språkproblemer, kombinert med sterk opphisselse og beruselse gjorde at både politiets alarmsentral og AMK hadde store problemer med å oppfatte hva som hadde skjedd og hvor det ble ringt fra. C gikk imidlertid ut og stanset en passerende politipatrulje. Politiet fikk kastet ned nøkler til inngangsdøra fra A, og tok seg inn i leiligheten. I leiligheten påtraff de B liggende på gulvet og A sittende ved siden av mens han forsøkte å stanse blødningen. Politifolkene vurderte skadene på B som livstruende, og han ble umiddelbart båret ned på gata og fraktet til Ullevål sykehus med ambulanse.

På Ullevål ble B hasteoperert, og det er på det rene at han så vidt berget livet. B har i ettertid hatt et langt sykeleie med diverse komplikasjoner i form av blodpropp, urinveisinfeksjon og magesår. Pr. i dag er det imidlertid gode utsikter til at han ikke vil få varige fysiske mén."

- (9) Til As anførsel om straffriende tilbaketreden fremgår det følgende av lagmannsretten dom side 4:

"A har ikke fått medhold i at hans etterfølgende forsøk på å hjelpe B og dermed hindre at han døde, medfører at straffbarheten av drapsforsøket bortfaller etter straffeloven § 50. Det vises til at virkningen av knivstikket allerede var inntruffet, og at det kun var rask og livreddende innsats fra politi og helsepersonell som hindret dødsfallet i å inntre. Videre vises det til at det straffbare forsøket var oppdaget av både fornærmede og vitnet C."

- (10) A har anket til Høyesterett og angriper lovanvendelsen og straffutmålingen. Det er i korte trekk gjort gjeldende at det er uriktig lovforståelse når lagmannsretten – med hensyn til spørsmålet om tilbaketreden fra forsøk – legger til grunn at "virkningen av knivstikket allerede var inntruffet". Den eneste virkningen som var inntrådt ved knivstikket var skadefølgen, ikke dødsfølgen. Det utelukker ikke tilbaketreden at handlingen er oppdaget av medsammensvorne eller andre når det er grunn til å regne med at disse vil holde forholdene skjult. At A ikke alene evnet å avverge dødsfølgen, men tilkalte hjelp slik at livet ble reddet, hindrer heller ikke at det foreligger tilbaketreden fra forsøk. Lagmannsrettens domsgrunner under straffutmålingen reiser tvil om lagretten har bygget sin kjennelse på riktig lovforståelse. Uansett skulle As bidrag til å få tilkalt politi og helsepersonell medført et større fradrag i straffen enn det lagmannsretten har gitt. Det er nedlagt følgende påstand:

Prinsipalt
Lagmannsrettens dom oppheves.

Subsidiært
Straffen nedsettes."

- (11) *Påtalemyndigheten* har inngitt bemerkninger. Det er ikke holdepunkter for at lagmannsretten har bygget på en uriktig lovforståelse. Domfelte evnet ikke selv å avverge dødsfølgen. At lagmannsretten ikke har gått inn på i hvilken utstrekning A kunne tre tilbake ved å la andre forebygge dødsfølgen, utgjør ikke en feil ved domsgrunnene og kan ikke tolkes slik at lagmannsretten har bygget på en uriktig forståelse av loven. Den forbryterske virksomheten var uansett oppdaget både av vitnet C og av fornærmede før domfelte søkte å stanse blødningen og ringte etter hjelp. Hva gjelder anken over straffutmålingen anføres det at den straffereduksjon som lagmannsretten har gitt er adekvat. Det er nedlagt følgende påstand:

"Anken forkastes."

- (12) Ankeutvalget har bedt partene om å uttale seg om eventuell opphevelse av lagmannsrettens dom uten ankeforhandling, jf. straffeprosessloven § 323 tredje ledd. Partene har ikke hatt innvendinger mot en slik saksbehandling, dersom ankeutvalget skulle komme til at det er

grunnlag for opphevelse.

- (13) *Høyesteretts ankeutvalg* finner det klart at lagmannsrettens dom med ankeforhandling bør oppheves, jf. straffeprosessloven § 323 tredje ledd bokstav a.
- (14) I straffeloven § 233 om drap passerer grensen mellom forsøk og fullbyrdet forbrytelse ved at fornærmede dør. Før dødsfølgen har inntrådt kan det i høyden bli tale om forsøksstraff, jf. straffeloven § 49.
- (15) A er domfelt for *fullendt forsøk* på drap. Ved slikt fullendt forsøk har gjerningsmannen gjort alt som fra hans sine kreves for at den straffbare virkning inntre – det gjenstår kun at det videre forløp går sin gang frem mot fullbyrdet forbrytelse. Fullendt forsøk er imidlertid straffritt etter straffeloven § 50 dersom gjerningsmannen "forebygger den Følge, ved hvis Indtrædelse Forbrydelsen vilde være fuldbyrdet, forinden han endnu ved, at den forbryderske Virksomhed er opdaget". Etter straffeloven 2005 § 16 andre ledd straffes ikke fullendt forsøk dersom gjerningsmannen "avverger at det blir fullbyrdet".
- (16) Det foreligger ingen dokumentasjon med hensyn til hva rettens formann sa til lagretten om vilkårene for straffrihet på grunn av tilbaketreden. Lagretten har kun – i tråd med lovens ordning – begrenset seg til å svare "ja" på det spørsmålet som ble stilt angående As straffeskyld. Lagmannsrettens straffutmålingspremisser blir derfor utgangspunktet for Høyesteretts prøving av lovanvendelsesanken.
- (17) Lagmannsretten har gitt uttrykk for at "virkningene av knivsticket allerede var inntruffet". Dette er riktig i den forstand at de umiddelbare kroppslige skadevirkningene av stikkene var en realitet. Men den relevante virkningen ved spørsmål om det foreligger fullbyrdet drap som utelukker straffri tilbaketreden, er fornærmedes død. Når fornærmede overlever har de i vår sammenheng avgjørende virkningene av knivsticket *ikke* inntruffet. Lagmannsrettens utgangspunkt for vurderingen om straffriende ~~tilbakevirkning~~ * *tilbaketreden* blir da galt.
- (18) Lagmannsretten er inne på at tilbaketreden uansett måtte anses utelukket fordi fornærmede selv og vitnet C var klar over knivstikkene, slik at As "forbryderske Virksomhed er opdaget", jf. straffeloven § 50. Om straffri tilbaketreden må utelukkes på dette grunnlaget beror imidlertid på en vurdering av de konkrete forholdene. Det er ikke mulig å se om lagmannsretten har foretatt en slik konkret vurdering, eller om den har bygget på at fornærmedes og eventuelle vitners kunnskap om forsøkshandlingen mer eller mindre automatisk utelukker straffri tilbaketreden.
- (19) Det som står i lagmannsrettens dom gir, etter ankeutvalgets syn, grunn til sterk tvil med hensyn til om avgjørelsen av skyldspørsmålet er bygget på en riktig forståelse av reglene om straffriende tilbaketreden fra forsøk. Høyesteretts ankeutvalg finner det klart at dommen med ankeforhandling da bør oppheves, jf. straffeprosessloven § 323 tredje ledd bokstav a. Opphevelsen gjelder hele dommen.
- (20) Dommen er enstemmig.

DOMSSLUTNING:

Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves.

Arnfinn Bårdsen
(sign.)

Clement Endresen
(sign.)

Arne Ringnes
(sign.)

* Rettet 14. september 2015 i henhold til straffeprosessloven § 44.

Arnfinn Bårdsen
(sign.)

Riktig utskrift: